

GEOSITES <i>Vecht en Plassen</i>	Westbroekse Zodden e.o. met omliggende natuurgebieden van de Utrechtse, oostelijke Vechtplassen	
Hotspots	Westbroekse Zodden - Tienhoven - Westbroek - De Gagel - Molenpolder; Streekmuseum Tienhoven	
Korte omschrijving	Successief ontgonnen en deels ontveend veengebied op zand met kwel vanuit de Utrechtse Heuvelrug en instroom van rivierwater van de Vecht; klink en veenoxidatie; hydrologisch, waterstaatkundig en ecologisch zeer interessant.	

LANDSCHAPSTYPE	ZAND landschap	VEEN landschap	RIVIER landschap	ZEEKLEI landschap
-----------------------	-------------------	-------------------	---------------------	----------------------

WAARDEN:	
Geo vormingsperiode	
geologisch	De ondergrond van het veengebied bestaat uit zand en is gevormd tijdens de Pleistocene ijstijden. Het daarop volgende landschap ontstond na de laatste ijstijd, het Holoceen, die ca. 10.000 jaar geleden afliep. Toen steeg het waterpeil en begon de veenvorming.
geomorfologisch	Invloed van de mens op het tijdens het Holoceen onderlangs de stuwwallen van de Utrechtse Heuvelrug ontstane laagveenmoeras met water afvoerende veenriviertjes.
hydrologisch	Kwelgebied van grondwater vanuit de stuwwallen van de Utrechtse heuvelrug. Combinatie van rivierinvloeden en invloeden van het watersysteem van de zandgronden. In het oostelijke vechtplassengebied meer kwel.
Cultuur Historisch	
cultuur algemeen (architectuur, landinrichting e.a.)	Regelmatige langwerpige verkavelingspatronen, zgn. Cope-ontginningen vanuit ontginningsbasis de Vecht, Karakteristieke bebouwing langs dwarskaden en vaarten zoals Tienhoven, Oud-Maarsseveen en Westbroek. Poldermolen bij Tienhoven De Trouwe Waghter (wipwatermolen): de enige molen met schutsluis in de wereld. De (oude) kerk van Westbroek dateert van 2 ^e helft 15 ^e eeuw; in de toren zijn zeldzame fresco's uit die tijd behouden gebleven.
archeologisch	
infrastructureel	Waterbeheer door Waterschap dat m.b.v. stuwtjes, gemalen en molens wordt aangepast aan de variërende omstandigheden. Voor de ontginningen en de afvoer van turf werden afwateringskanalen en vaarten aangelegd vanuit de Vecht.
militair	Onderdeel van het inundatiegebied van de Hollandse Waterlinie
immaterieel	Molen bij Tienhoven gaf tijdens de 2 ^e Wereldoorlog d.m.v. de stand van de wieken aan of er een razzia werd verwacht. Plaque met gedicht.
Natuur	
landschap	Het Stichtse laagveengebied kon vanaf 11 ^e eeuw tot circa 1600 worden ontgonnen als gevolg van afdamming in het jaar 1122 van de Kromme Rijn door de bisschop van Utrecht. Dat had een peilverlaging van de Vecht tot gevolg. De ontginning vond - net als in de Kromme Rijnstreek - plaats onder regie van het klooster Oostbroek bij De Bilt.
ecosysteem	Als gevolg van invloeden van rivierwater en kwelwater van de heuvelrug is een rijke schakering ontstaan van typen van moeras en moerasvegetaties zoals trilvenen, riet- en (blauw)graslanden. Karakteristieke planten en dieren. Belangrijk broedgebied voor vogelsoorten.
Betekenis	
wetenschappelijk	Bestudering van actieve en historische processen van natuurontwikkeling en de invloeden daarop.
educatief	In het gebied zijn de diverse stadia van vervening in het landschap te zien; gebiedsbeschrijvingen en uitleg via websites en bebording; Streekmuseum Vredegoed te Tienhoven.

recreatief / toeristisch	Aangrenzende gebieden voor dag- en verblijfsrecreatie en watersport: Tienhovense Plassen, 5 ^e Loosdrechtse Plas, Maarsseveense Plassen en Wilgenplas. Fiets- en wandelroutes zoals Zoddenpad (klompenpad) al of niet met gids.
economisch	Historisch natte vervening d.m.v. baggervleugels stroken veen te baggeren uit petgaten en op legakkers te laten drogen. Door de grote vraag naar turf als brandstof voor de steden Amsterdam en Utrecht ontstonden er uiteindelijk grote veenplassen. In verband met de dreiging van wateroverlast verboden de Staten van Utrecht in 1790 verdere vervening van het gebied.
Niveau	
internationaal	Door de mens beheerde laagveengebieden van internationaal belang.
nationaal	Idem nationaal.
regionaal / lokaal	Idem regionaal.
Beheertype	
bescherming	Westbroekse Zodden: Aardkundig Monument; omliggende natuurgebieden: Aardkundige Waarde; het totale gebied exclusief de aangrenzende recreatieplassen: Natura 2000 gebied. Natuurgebieden in eigendom natuurorganisaties. 100-jarig aandachtsgebied grondwaterwinning Bethunepolder. Molen bij Tienhoven: Vereniging Natuurmonumenten. Kerk Westbroek: Rijksmonument.
duurzame ontwikkeling	Duurzaam beheer om waarden te behouden door enerzijds blijvende veenvorming mogelijk te maken en anderzijds verlanding en dichtgroei en afslag van de plasoevers en legakkers tegen te gaan; aanleg van bufferzones met landbouwgebieden om verontreiniging te voorkomen en gebiedsvreemd water te weren.
bedreiging(en)	Waterpeilverlaging en verdroging. Beheer vergt aangepast waterbeheer met hogere waterstanden.

Achtergrondinformatie o.m.:

- Provinciale beschrijving Aardkundig Monument Westbroekse Zodden
- Provinciale beschrijving Aardkundige Waarden natuurgebieden Tienhoven, Westbroek, Gagel en Molenpolder
- Veenvorming, Dr. J. Visscher, 1949
- Natuurontwikkeling in Oostelijke Vechtplassen, Ecogroen, jan. 2016
- Beschrijving Vechtplassengebied, Telluris, 2018
- Tastbare Tijd e.a, Drs. R. Blijdenstijn
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Landschap Erfgoed Utrecht
- IVN Vecht en Plassengebied